

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנתם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

וילך

(חלק יט — שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת וילך, שבת שובה, כט אלול, ה'תשפ"ב — ו' תשרי, ה'תשפ"ג (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2022

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וילך ג

„ענינים מופלאים”⁷ גם בשאר חלקי התורה; וכן הוא גם בענינינו, שלפי פירוש רש”י, ע”פ פשוטו של מקרא דוקא, הקושיא הנ”ל מתורצת:

רש”י פירש בפסוק זה: „ויכתוב משה וגו’ ויתנה — כשנגמרה כולה נתנה לבני שבטו”.

מה שכתב רש”י „כשנגמרה כולה”, הרי זה מובן (וכמו שביארו מפרשי רש”י⁸): כדי שלא נטעה ונפרש (מאחר שבכתוב נאמר כאן שמשה רבינו כתבה ומסרה) שמה רבינו כתב את ספר התורה רק עד פרשה זו ולא יותר, ומסרה בלתי גמורה, לכך כתב רש”י שנתנה „כשנגמרה כולה”.

[ובזה מובן הטעם שהעתיק רש”י בדיבור המתחיל גם את התיבה „ויתנה” וכו’, ולא כתב בקיצור: ויכתוב משה, כולה.

כיון שמ„ויכתוב” בלבד אין הכרח שמדובר על „כולה”. אבל מאחר שנאמר בכתוב „ויתנה”, הרי זה מכריח לומר ש„ויכתוב” קאי על „כולה”, שבוודאי לא הי’ משה מוסרה כשאיננה גמורה].

אמנם סיום דברי רש”י „נתנה לבני שבטו” אינו מובן: לכאורה אין כאן אלא חזרה על מה שנאמר בפסוק גופא — „ויתנה אל הכהנים בני לוי הנושאים את ארון גו’”?

(7) ל’ השל”ה במס’ שבועות שלו (קפא, א).

(8) ראה גו’א, ס’ זכרון (בפי”ה הא’) וחי’ ופי’ מהר”ק כאן. ש”ח ומשכיל לדוד באו”א.

א. על התיבות „הכהנים בני לוי” שבפסוקי „ויכתוב משה את התורה הזאת ויתנה אל הכהנים בני לוי הנושאים את ארון ברית ה’ ואל כל זקני ישראל”, הקשה הגאון הרוגזובי:

הלשון „הכהנים בני לוי” נאמרה גם לעיל בסוף פ’ שופטים³ בדין עגלה ערופה — „ונגשו הכהנים בני לוי גו’”; ואיתא שם בספרי: „אין לי אלא תמימים, בעלי מומים מנין תלמוד לומר בני לוי”, והיינו שיתור הלשון „בני לוי” בא לרבות כהנים בעלי מומין⁴, שאף הם כשרים לעגלה ערופה⁵ —

וא”כ קשה „וכאן מאי” — מה בא הכתוב דידן לרבות בהוספת התיבות „בני לוי” — הרי כאן אין מקום לומר שבא לרבות בעלי מומים, שהרי הנדון כאן אינו עניני עבודה וכיו”ב שבעלי מומים פסולים בהם.

וזהו מהמקומות היחידים שהשאיר הרוגזובי בקושיא⁶.

ב. כמו שנתבאר כמה פעמים, ניתן ללמוד מפירוש רש”י על התורה

(1) פרשתנו לא, ט.

(2) עה”ת כאן (ע’ רסא).

(3) כא, ה.

(4) בספרי (הובא ברש”י) עה”פ (שופטים יח, א) „לא יהי’ לכהנים הלויים כל שבט לוי” מרבה בעלי מומים ממש”ו „כל שבט לוי”. ואכ”מ.

(5) וגם לברכת כהנים כשרים, כהמשך הכתוב „כי בם בחר גו’ ולברך גו’”, וכבספרי שם. וראה תענית כז, רע”א ובתוד”ה אי.

(6) וידוע דכ”ק מו”ח אדמו”ר אמר עליו „שר התורה”.

הארון כדי שיוכלו הלויים לשאתו, ועליהם נאמר בסוף פרשת במדבר¹⁴ „ושמו אותם (בני קהת) גוי אל משאו“; ואף שפירוש זה דחוק, קרוב הוא יותר לפשוטו של מקרא מלומר ש„הכהנים בני לוי“ קאי גם על אלו שאינם כהנים – כל שבט לוי.

[ובפרט: בלאו הכי אי אפשר לפרש „הנושאים את ארון ברית ה'“ – כל שבט לוי, שהרי רק בני קהת נשאו את הארון]¹⁵.

ג. והביאור בזה:

גם כאן (כבשאר הפסוקים) נקט רש"י, ש„ויתנה אל הכהנים בני לוי“ פירושו שהנתינה בפועל היתה רק אל הכהנים, אלא שמהאי טעמא גופא מתעוררת השאלה (שמיישבה בפירושו): הלא משה רבינו נתן את ספר התורה (כמ"ש בסיום הפסוק) גם „ואל כל זקני ישראל“, לכל שבטי ישראל, שהזקנים היו נציגיהם¹⁶; וא"כ, כיון שנתנית ספרי התורה אל „הכהנים בני לוי“ היתה רק אל הכהנים, נמצא, שנתנית ספרי התורה היתה לכל שבטי ישראל – מלבד (הלויים ד) שבט לוי!?

ולכן הדגיש רש"י בפירושו: „נתנה לבני שבטו“, היינו, שנתנית משה רבינו

ואם כוונת רש"י להשמיענו ש„כהנים“ כאן קאי (לא על הכהנים בלבד, אלא) על „בני שבטו“ – כל שבט לוי – שוב קשה: הלשון „כהנים בני לוי“ אמורה כבר לעיל, כנ"ל, ושם קאי (לא על שבט לוי בכלל, אלא) על הכהנים דוקא, כהמשך הכתוב שם „כי בם בחר ה' גוי לשרת ולברך גוי ועל פיהם יהי כל ריב וכל נגע“ (דקאי על הכהנים דוקא); וכמו כן מצינו בכתוב כמה פעמים את הלשון „הכהנים הלויים“⁹, ובכולן¹⁰ קאי רק על הכהנים, כמ"ש ברש"י בפעם הראשונה¹¹: „הכהנים הלויים – הכהנים שיצאו משבט לוי“.

וא"כ, מה הכריחו לרש"י לפרש שכאן „ויתנה אל הכהנים בני לוי“ היינו „לבני שבטו“ – כל שבט לוי?

ואף שהפסוק גופא מסיים „הנושאים את ארון ברית ה'“ ונושאי הארון היו הלויים¹² – ה' אפשר לפרש (כבחזקוני¹³), דקאי בכהנים שהכינו את

(9) שופטים יז, ט. יז, יח. יח. א. תצא כד, ח. תבא כז, ט.

(10) ומה שפרש"י בשופטים (יח, א) „ונחלתו – אלו קדשי הגבול תרומות ומעשרות כו“, דקאי גם על הלויים – היינו משום שנאמר „לכהנים הלויים“ כל שבט לוי, שמרבה גם הלויים. ואף שפרש"י (כנ"ל הערה 4) „כל שבט לוי – בין תמימין בין בעלי מומין“ – היינו מתיבת „כל“ (ודלא כבש"ח שם). ואכ"מ.

(11) שופטים יז, ט.

(12) ראה ח"י ופי' מהר"ק כאן.

(13) בפ"י הבי' (וראה גם ש"ך עה"ת כאן).

– בפ"י האי' כ' דהכהנים נקראו „נושאי ארון גוי“ מפני שנשאו אותו אחרי פטירת משה כו' (וכן נקראו בספר יהושע (קאפיטל ג"ד) „הכהנים נושאי ארון גוי“ וכיו"ב) – אבל קשה לפרש כן בפרש"י, שהרי התלמיד לא למד זה עדיין.

(14) ד, ה ואילך.

(15) ראה ספר זכרון כאן.

ומש"נ (עקב י, ח) „בעת ההיא הבדיל גוי שבט הלוי לשאת את ארון ברית ה'“ – י"ל כי נקט שלימות ותכלית ההבדלה דשבט לוי – שזהו נשיאת הארון.

ומש"נ לקמן בפרשתנו (לא, כה) „ויצו משה את הלויים נושאי ארון גוי“ יש לפרש כנ"ל [א] דקאי רק על בני קהת (ובראב"ע שם – דקאי על הכהנים) – ודחוק לומר כן לרש"י, מדסתים].

(16) פרש"י בעולות יא, כו.

ומטיב את הנרות" – ומזה מוכת, שאף שענין הדלקת והטבת הנרות שייך רק לאהרן (כהונה²¹), הרי זה בהשתתפות²² כל השבט – שהרי בכך ביטל הקב"ה את העגמת-נפש של "לא הוא ולא שבטו כו"²³.

(ב) לאחר מחלוקת קרח אמר הקב"ה למשה: "קח מאתם מטה מטה גו' שנים עשר מטות גו' ואת שם אהרן תכתוב על מטה לוי כי מטה אחד גו"²⁴, וכמו שפירש רש"י: "כי מטה אחד – אע"פ שחלקתים לשתי משפחות משפחת כהונה לבד ולוי לבד מכל מקום שבט אהרן הוא".

318

ד. לפי זה מובן – גם בלימוד ע"ד ההלכה – מה שבהוספת התיבות „(הכהנים) בני לוי“ (בסוף פרשת שופטים) ריבה הכתוב בעלי מומים (כנ"ל סעיף א):

כשם שבעלי מומים, עם היותם

את ספר התורה אל הכהנים ענינה נתינה „לבני שבטו“, כיון שהכהנים שמשו בכך נציגי כל שבט לוי¹⁷, כשם שכל זקני ישראל נטלו זאת כנציגי כל שבטי ישראל.

וזהו גם טעם הוספת הכתוב „(הכהנים) בני לוי“, לפי שספר התורה ניתן להם לא בתור כהנים בפני עצמם, אלא להיותם „כהנים בני לוי“, משבט לוי (אלא שמצד היותם כהנים – „שרים“¹⁸ – משבט לוי, הרי הם בדומה לזקני שבטי ישראל – נציגי השבט כולו).

– אמנם בכללות עומדים הכהנים עומדים בהבדלה משאר שבט לוי¹⁹, מחנה (שכינה) בפני עצמו¹⁹ – אבל הפירוש בזה (ע"פ פשוטו של מקרא²⁰) אינו שהם נבדלים לגמרי משבט לוי, אלא שבנטף למעלת הלוי שבהם, יש בידם גם מעלת הכהונה.

ומההוכחות לכך:

(א) רש"י מביא בריש פרשת בהעלותך: „למה נסמכה פרשת המנורה לפרשת הנשיאים לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים . . שלא הי' עמהם כו' לא הוא ולא שבטו אמר לו הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק

(17) וכן דייק בפ' תבוא (כט, ג) „נתן משה הספר תורה „לבני לוי . . את בני שבטך כו“.
(18) פרש"י יתרו יט, ו. וראה ג"כ פרש"י שמות ב, טז.

(19) וכמש"נ (דה"א א כג, יג) „ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים הוא ובניו עד עולם גו“, ובלשון הרמב"ם (הל' כלי המקדש רפ"ד): הכהנים הובדלו מכלל הלויים כו'.

(19*) פרש"י במדבר ה, ב.

(20) ראה שקו"ט ע"ד ההלכה בס' חקרי לב אור"ח סי' לה.

21 כלשון רש"י „שאתה מדליק ומטיב כו“.
וראה תו"י יומא כד, ב ד"ה הדלקה. וראה צפע"נ הל' מת"ע לג, ג"ד (נעתק בצפע"נ עה"ת פ' בהעלותך ע' פז"ח); ועוד. ונתבאר בארוכה – ע"ד הפשט – בלקו"ש ח"ח ע' 100 ואילך.

22 ובפרט שבתנחומא (בהעלותך ג) ובמדב"ר (פט"ו, ג) מסיים: „לכך נאמר דבר אל אהרן וגו' בהעלותך ואח"כ קח את הלויים“, ורש"י מביא רק דשל אהרן גדול מצד הנרות כו' (רק עניני כהונה כו'). וראה תנחומא שם ה. במדב"ר שם, ו. והחילוק י"ל: בתנחומא (שם, ג) ובמדב"ר (שם, ג) „והיו מצירין ואומרים כו“ (כל שבט לוי), משא"כ בפרש"י (ועד"ז בתנחומא שם, ה. במדב"ר שם, ו) „חלשה אז דעתו“ (רק של אהרן) אף שהסיבה הייתה גם „ולא שבטו“.

23 וראה תנחומא (שם, ה) ובמדב"ר (שם, ו): ומי הי' נשיא הלוי זה אהרן כו'.

24 קרח יז, יזית. וראה תנחומא ובמדב"ר שבהערה הקודמת.

לוי נאמר²⁸, "וירו משפטיך ליעקב ותורתך לישראל" – ועל כולם מוטלת החובה ללמד את בני ישראל תורה – מכל מקום, יש לכהנים תפקיד מיוחד גם בזה, שדוקא עליהם נאמר²⁹, "ובאת אל הכהנים וגו' והגידו לך גו' על פי התורה אשר יורוך גו'", "ועל פיהם יהי כל ריב וכל נגע" (וזאת לא מצינו כלל אצל הלויים) – וא"כ ראוי הי' לתת להם את ספר התורה בפני עצמם, ולא יחד עם הלויים.

(ב) מצות (הדלקת³⁰) והטבת הנרות שייכת רק אל הכהנים, וכלשון רש"י הנ"ל: "שאתה מדליק ומטיב את הנרות", והלויים אסורים בזה עם כל שבטי ישראל בשוה, וממילא היתה צריכה להיות השתתפות (נבדלת) ללויים בחנוכת המזבח.

(ג) טענת קרח, "ומדוע תנשאו על קהל ה'"³¹ לא היתה על שבט לוי כלל – שהרי קרח בעצמו הי' לוי – כי אם על הכהנים בפני עצמם דוקא, וכמו שנאמר³², "ובקשתם גם כהונה" – והמטות הרי היו, "למשמרת לאות"³³ שעייז, "ולא ילונו עוד על הכהונה"³⁴ – ואם כן הי' מתאים שלכהנים יהי' מטה בפני עצמם.

ו. והביאור בזה (בפנימיות העניינים):

(28) ברכה לג, י.

(29) שופטים יז, ט"א. כא, ה.

(30) ראה לעיל הערה 21.

(31) קרח טז, ג.

(32) שם, י. וראה בזה בארוכה לקו"ש ח"ח ע' 104 וש"נ.

(33) שם יז, כה.

(34) פירש"י שם. וראה רמב"ן ומפרשי רש"י.

כהנים – אשר אף אוכלים בקדשי קדשים, והרי האכילה היא מעניני הכפרה של הקרבן²⁵ – הרי הם נקראים "זרים" לגבי כהנים תמימים – כדאיתא בירושלמי²⁶: "הוא זר הוא בעל מום" – כמו כן בני לוי, עם היותם "שבט אחד" עם הכהנים, נחשבים הם כ"זרים" לגבי הכהנים; ומצד דוגמא זו ההוספה "בני לוי" היא ריבוי על בעלי מומים.

וכן הוא בנדון דידן: נתינת ספר התורה אל הכהנים לא היתה מצד (קדושת) כהונתם מצד עצמה, אלא מצד היותם, כהנים בני לוי" – כהנים הכוללים בתוכם גם את ענין הלוי (אע"פ שנכלל בזה ענין ה"זרות" לגבי חלק הכהונה שבהם).

ה. אמנם עדיין אין זה מחוור: כיון שסוף-סוף נבדלו הכהנים מהלויים – עד שהיו מחנה בפני עצמו²⁷ – מדוע לא ניתן להם ספר התורה מצד ענין היותם כהנים בפני עצמו, ולא רק בתורת "רש"י הלויים?

וכן יש לשאול בנוגע לבי' העניינים הנ"ל – (א) הדלקת והטבת הנרות שבאה במקום "חנוכת המשכן והמזבח", (ב) המטה דמחלוקת קרח – מדוע באלה לא הופרדו הכהנים מהלויים?

ואדרבה: בכל ג' עניינים אלו הי' מסתבר יותר לכאורה להפריד את הכהנים משבט לוי:

(א) בנדון דידן, אף שעל כל שבט

(25) תצוה כט, לג. רמב"ם רפ"י מהל' מעה"ק. וראה ג"כ סהמ"צ להצ"צ מצות איסור עבודת בע"מ כו' (ע' לא) מצות אכילת ק"ק (ע' צ).

(26) יומא פ"ב ה"א.

(27) ראה לעיל הערה 19*.

ובחי' „לוי" שבו היא המדריגה אשר בה טומאה יכולה להגיע, והעבודה מצד מדריגה זו היא לבטל (טבילה – אותיות הביטל⁴³) את הטומאה.

בסגנון אחר (בלשון התניא⁴⁴): כהן הוא המצב (העבודה) דאתהפכא, כאשר אין רע כלל, ע"ד מעדנים „ממאכלים ערבים ומתוקים"; והלויים – אתכפיא, שבירת וביטול הרע, וע"ד מעדנים „מדברים חריפים או חמוצים רק שהם מתובלים ומתוקנים היטב כו".

ולפי זה מובן מה שבג' הענינים הנ"ל לא הובדלו הכהנים מהלויים, לפי שהכוונה והתכלית בג' ענינים אלו היא מניעת (ותיקון) ענין בלתי רצוי, ודבר זה קשור (לא לבחי' כהן שאין לה שייכות לרע כלל, אלא) לבחי' לוי דוקא; ולכן, אפילו אצל הכהנים גופא ה' זה לא מצד מעלת הכהונה שבהם, אלא מצד ענין הלוי' שבהם.

ז. והביאור:

(א) בנדון דידן: נתינת ספר התורה לא היתה לשם לימוד התורה סתם, אלא בעיקר כדי למנוע הנהגה בלתי רצוי', ולכן נתנו משה דוקא לאחר התוכחות וקריתת הברית דפ' תבוא ונצבים⁴⁵.

(ב) (הדלקת ו) הטבת הנרות באה בהמשך לכך ש,חלשה דעתו" דאהרן, דהיינו תנועה של תשובה הבאה מצד בחי' לוי שבו; וכללותה – אורה יוצאה

אף שהן הכהנים והן הלויים הופרשו מכל שבטי ישראל לעבוד את ה'³⁵ ולהיות מובדלים מעניני עולם הזה³⁶, ישנו חילוק ביניהם: לכהן אסור להטמא³⁷ (ולפיכך אסור לו לצאת לחוץ לארץ³⁸), ואילו על הלוי לא חל איסור זה. והיינו, שהכהן מובדל לגמרי מענינים של היפך (הקדושה ו) הטהרה, ומצד עצמו אסור שתהי' בו טומאה, משא"כ אצל הלוי ענין של טומאה אינו מושלל. אלא שבשעה שצריך לעבוד בעבודת הלויים – אזי עליו להטהר³⁹.

ועד"ז הוא במדריגות „כהונה" ו„לוי" שישנו אצל כל אחד מישראל⁴⁰: בחי' „כהן" היא המדריגה בנפש⁴¹ אשר בה אין (מגעת) שום טומאה⁴²;

(35) ראה עקב י. ח. ובפרש"י. ובל' הרמב"ם (הלכות כלי המקדש רפ"ג. וראה רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"ג ה"ב): זרע לוי כולו מובדל לעבודת המקדש כו.

(36) ובל' הרמב"ם (הלכות שמיטה ויובל שם):

הובדלו מדרכי העולם.

(37) ר"פ אמור.

(38) רמב"ם הל' אבל פ"ג ה"ג. טושו"ע יו"ד

סו"ס שסט.

(39) להעיר ממרוז' (מנחות בסופה) כל

העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה (אף שלא נמצא בשעה זו כהן ולוי שעוסקים בהל' אלו).

(40) ראה רמב"ם (הל' שמיטה ויובל שם

ה"ג): ולא שבט לוי בלבד אלא כל איש וכו' קדש הקדשים.

(41) להעיר מזח"ב זה, א – הובא באגה"ק

ס"יב (קית, א) – דהנשמה נקראת בת כהן.

(42) ובפרטיות יותר, בחי' כהן סתם, מכיון

שמותר לו ליטמא „לשארו הקרוב וגו'", אינו מובדל לגמרי מענין הטומאה; משא"כ בחי'

כה"ג (שלמעלה, ואצל כאו"א) הוא מובדל לגמרי מענין הטומאה – ראה בכז' לקו"ש ח"ז ע'

156 ואילך.

(43) סידור סוף כוונת המקוה (קנט, סע"ד).

ושם: אלא שנתחלף הוי"ו בה"א.

(44) פכ"ז.

(45) וכן לקמן בפרשתנו לא, טז ואילך. שם,

כו ואילך.

לאידך גיסא, הכהנים (ואהרן) הם השלוחים דשבת לוי לפעול ג' ענינים אלו, כי עי"ז נפעלות בתיקון ובתשובה ב' המעלות: בחי' לוי ואתכפיא – תיקון הרע, ובחי' כהן ואתהפכא – שתיקון הרע הוא בתכלית השלימות⁴⁸, באופן דאתהפכא חשוכא לנהורא ומרירו למתקא, שהדבר נהפך כולו טוב.

לכל העולם⁴⁶, והרי (אפילו מעט) אור (הרי ענינו – גם להיות) דוחה דוושד.

ג) מחלוקת קרח: קיחת המטות היתה בשייכות לביטול ותיקון מחלוקת קרח, כמ"ש⁴⁷ „והשכתי מעלי את תלונות בני ישראל גו'“,

ולכן לא נבדלו הכהנים משבת לוי בג' ענינים אלו.

(משיחת ש"פ נצ"י תשכ"ו)

(46) תנחומא תצוה ו. שם בהעלותך ב. ויק"ר

(48) וכיון שג"ז עיקר – לכן א"א בלויים סתם, ואסורים ב(הדלקת ו)הטבת הנרות.

ז. וראה ירושלמי ברכות פ"ד, ה"ה.

(47) קרח יז, ב.

